

DE IN NEDERLAND GEKWEekte JAPANSE ANEMONEN

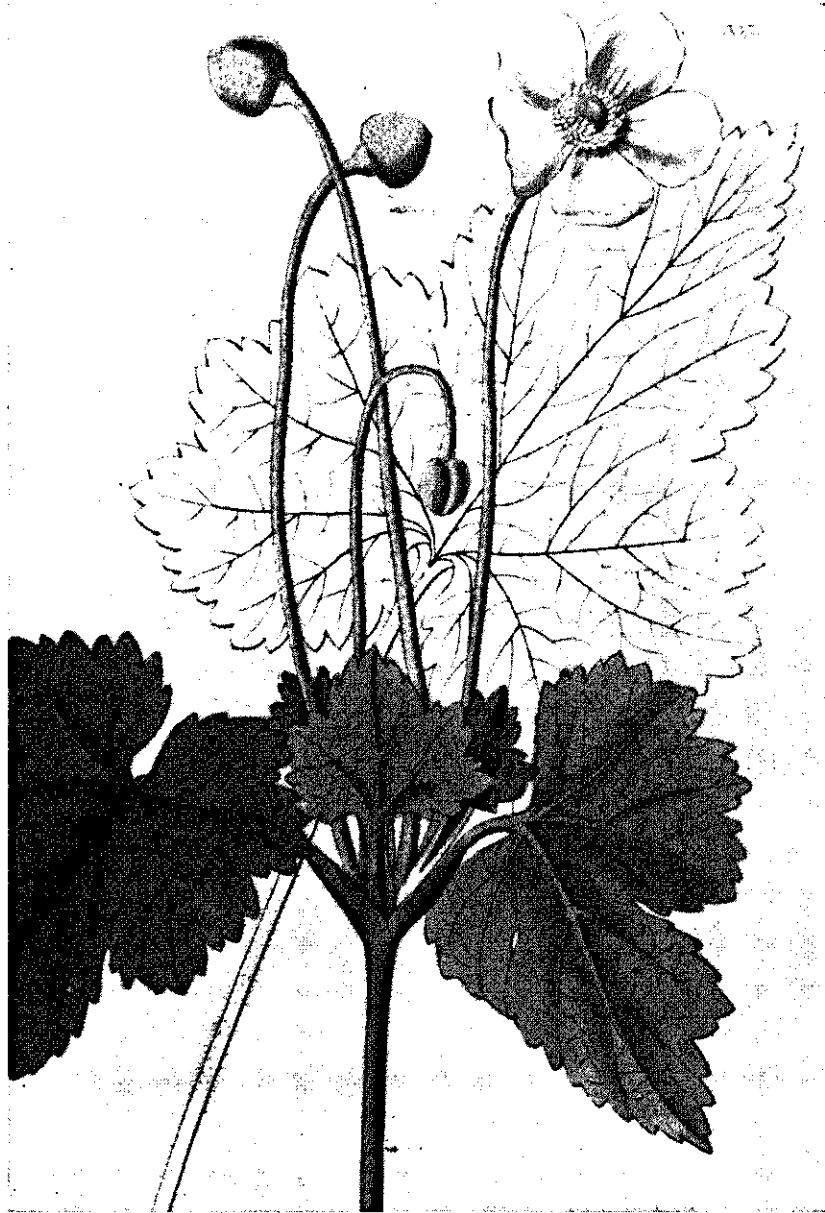
DRS. K. J. W. HENSEN

Sedert 1960 is aan het Laboratorium voor Plantensystematiek en -geografie van de Landbouwhogeschool te Wageningen het sortiment Japanse Anemonen van de Nederlandse vasteplantenkwekers in onderzoek. Dit onderzoek geschiedt in samenwerking met de Vereniging van Vasteplantenkwekers en met financiële steun van de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek T.N.O.

In totaal werden 68 inzendingen, elk van drie planten, ontvangen. Deze waren afkomstig van de volgende kwekerijen: Fa. J. Abbing en Zn., Zeist; "De Bonte Hoek", Glimmen; Fa. Gebr. Van Egmond, Leiden; Fa. E. Griffioen en Zn., Voorschoten; Gebr. Hendriksen N.V., Zoeterwoude; Kon. Kwekerij "Moerheim", Dedemsvaart; Maas en Van Stein N.V. (Kwekerij "Molenwerf"), Hillegom, en Kwekerij "Rijnstroom", Alphen a/d Rijn. Deze planten werden ontvangen onder 24 verschillende benamingen, te weten: *Anemone hupehensis*, *hupehensis* 'September Charm', 'Splendens' en 'Superba'; *A. japonica* (of *A. japonica hybrida*) 'Alba', 'Auréole', 'Columnea', 'Coupe d'Argent', 'Couronnement', 'Frau Marie Manshardt', 'Honorine Jobert', 'Königin Charlotte' ('Queen Charlotte'), 'Kriemhilde', 'Luise Uhinck', 'Mont-Rose', 'Profusion', 'Richard Ahrens', 'Rosea Elegans', 'Rosea Perfecta', 'Rubra', 'Stuttgardia', en 'Whirlwind'; *A. vitifolia* 'Albadura' en 'Robustissima'.

Ook uit Engeland werden planten ontvangen, waaronder de volgende, hierboven nog niet genoemde: *Anemone hupehensis* var. *japonica* (van de Botanische Tuin te Cambridge); *A. japonica* 'Bressingham Glow' en 'Max Vogel' (van Blooms Nurseries Ltd. te Bressingham) en *A. japonica* 'Prinz Heinrich' 'Prince Henry' van Sunningdale Nurseries te Windlesham.

Het sortiment werd uitgeplant op een enigszins beschaduwde plaats op het terrein „Het Spijk" (kleigrond). Een wat meer beschaduwde plaats op een meer humeuze bodem was voor deze planten waarschijnlijk beter geweest, maar zo'n plaats was niet beschikbaar. Verscheidene planten groeiden onder de gegeven omstandigheden minder goed, zodat ze niet gekeurd en soms ook niet goed bestudeerd konden worden.

Anemone vitifolia - naar Curtis Botanical Magazine, 1835

In de strenge winter 1961/1962 stierven vele planten af, zodat opnieuw begonnen moest worden het sortiment bijeen te brengen. Daar dit niet snel gelukte, — sommige cultivars bleken na deze winter in Nederland in 't geheel niet meer verkrijgbaar —, duurde het enige jaren voor een keuring mogelijk was. De keuring werd verricht door een commissie, bestaande uit leden van de Vereniging van Vasteplantenkwekers, aangevuld met de bij het onderzoek betrokken medewerkers van het Laborato-

rium. Een eerste voorlopige keuring had op 1 september 1966 plaats, een tweede op 7 september 1967.

De Japanse Anemonen in Oost-Azië en de geschiedenis van hun invoer.

Onder de naam Japanse Anemonen vat men enige nauwverwante Anemonesoorten samen, die alle pas tegen het einde van de zomer, op zijn vroegst in augustus, beginnen te bloeien. In het wild groeien ze in de bergen van Zuid- en Oost-Azië. Veel van

het hieronder meegedeelde is ontleend aan het artikel van Bowles en Stearn (1947) over de geschiedenis van *Anemone japonica*.

***Anemone vitifolia*.** De eerste van deze Anemonen, die in Europa ingevoerd werd, was *A. vitifolia* Buch.-Ham.. Deze soort, die voorkomt in de Himalaya van Kashmir tot Burma en Yunnan, werd omstreeks 1829 door Lady Amherst in Engeland ingevoerd. Het is een witbloemige soort, die van alle andere Japanse Anemonen te onderscheiden is doordat de bladeren nooit drietallig, maar altijd enkelvoudig zijn, met 3-5 spitse lobben. Deze soort van de lagere delen van de zuidelijke hellingen van de Himalaya is in Europa zeer gevoelig voor vorst gebleken, zodat zij, zelfs in Engeland, zelden gekweekt wordt.

***Anemone tomentosa*.** In 1909 werden door Purdom uit Noord-China planten ingevoerd, die van de planten uit de Himalaya verschillen door witviltige beharing, o.a. aan de onderzijde van de vrijwel altijd drietallige bladeren. De bloemen zijn lichtroze (Anonymus 1917). Hetzelfde taxon werd door Farrer in 1914 uit West-China ingevoerd, zie Anonymus (1927). *A. tomentosa* komt zowel in de woudgordel (langs beboste beekoevers), als hoger, tot dicht bij de sneeuwgrens voor. Het is begrijpelijk, dat deze soort in Europa volkomen winterhard is gebleken. *A. tomentosa* werd voor het eerst beschreven in 1889 door Maximowicz als variëteit van *A. japonica*, maar nadat Finet en Gagnepain in 1904 *A. japonica* met *A. vitifolia* tot één soort verenigd hadden, werd de naam van de variëteit: *A. vitifolia* var. *tomentosa*. Onder deze naam werd dit taxon door Purdom in Europa ingevoerd. De opvatting van Finet en Gagnepain werd evenwel spoedig verlaten. Ulbrich (1905/06) onderscheidde *A. vitifolia* en *A. japonica* weer als twee afzonderlijke soorten, en de Chinese botanicus P'ei (1933) splitste ook *A. japonica* var. *tomentosa* Maxim. als afzonderlijke soort af: *A. tomentosa* P'ei. Gekweekt wordt deze soort echter veelal onder de naam *A. vitifolia* (hort., niet Buch. - Ham.). De invoer als variëteit van *A. vitifolia* en het feit, dat de echte *A. vitifolia* Buch.-Ham. wegens zijn vorstgevoeligheid vrijwel niet gekweekt wordt, dus onbekend is, maken dit begrijpelijk.

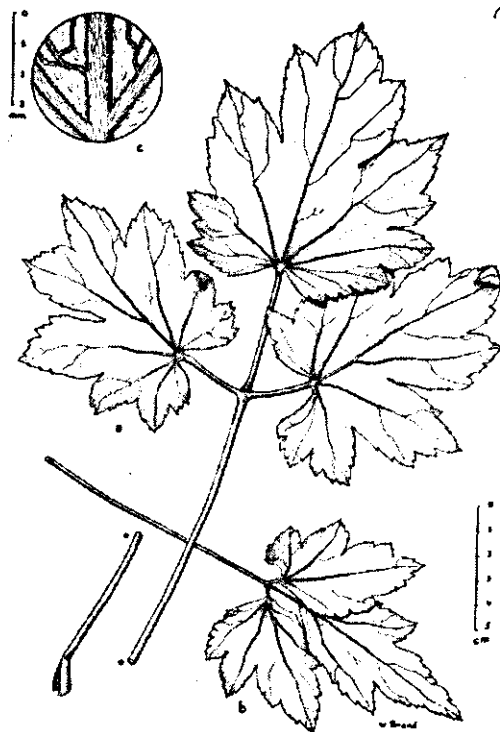
***Anemone hupehensis*.** Een derde soort, *A. hupehensis* Lemne, werd in 1908 in de handel gebracht door de Fa. V. Lemoine et Fils te Nancy, die deze planten gekocht had van de Fa. W. Müller te Nocera Inferiore bij Napels. Deze firma heeft tussen 1900 en 1910 vrij veel soorten uit China ingevoerd, die zij door bemiddeling van de mis-

sionaris C. Silvestri uit Hupeh ontvangen had, waaronder waarschijnlijk *Anemone hupehensis*. Deze soort groeit in de bergen van Centraal- en Zuidwest-China, dus zuidelijker dan de vorige soort, en in overeenstemming hiermee is zij in cultuur gevoeliger voor vorst gebleken dan *A. tomentosa*, hoewel veel minder dan *A. vitifolia*. *A. hupehensis* is minder behaard dan *A. tomentosa*. De bladeren zijn aan de onderzijde kaal tot verspreid behaard, maar nooit witviltig, zoals die van *A. tomentosa*. De in Wageningen gekweekte planten werden niet hoger dan ± 45 cm, *A. tomentosa* was daarentegen 60-70 cm hoog. De bloemen zijn levendiger van kleur dan die van *A. tomentosa*.

***Anemone hupehensis* var. *japonica*.** Planten, die met *A. hupehensis* grote overeenkomst vertonen, maar grotere, halfgevulde bloemen met smallere, purperrode bloembladeren hebben, werden reeds in de 17e eeuw in Japan gekweekt. Door medici in dienst van de Oostindische Compagnie op het eilandje Decima bij Nagasaki, zoals A. Cleyer, 1682-1686, Thunberg (1784) en Von Siebold, ± 1830 , werd deze plant in Europa bekend. Kort daarna werden ook levende planten ingevoerd door toedoen van Robert Fortune, die in 1844 planten uit een kwekerij in Shanghai naar de Royal Horticultural Society stuurde. In Europa werden ze bekend onder de naam, waaronder ze door Von Siebold en Zuccarini (1835) beschreven en afgebeeld waren: *Anemone japonica*. Jammer genoeg is deze algemeen gebruikelijke naam in strijd met de nomenclatuurregels, want dezelfde naam was reeds in 1778 door Houttuyn voor een heel andere soort gebruikt. Merrill gaf dit taxon daarom een nieuwe naam: *A. nipponica*. Bowles en Stearn (1947) hebben echter waarschijnlijk gemaakt, dat dit taxon geen afzonderlijke soort is, maar slechts een cultuurvorm van *A. hupehensis* en gebruiken daarom de naam *A. hupehensis* var. *japonica* Bowles en Stearn. Weliswaar is deze in China en Japan veel gekweekte vorm ook in het wild gevonden, soms op vrij ver van menselijke woningen verwijderde plaatsen, maar Bowles en Stearn veronderstellen, dat dit toch verwilderde sierplanten zijn, die zich vanuit de soms afgelegen oude begraafplaatsen verbreed zouden hebben. Als deze opvatting juist is, moet *A. hupehensis* var. *japonica* in elk geval een oude cultuurvorm zijn, want volgens Heimburger (1959) is er verschil tussen de chromosomen van *A. hupehensis* en die van *A. hupehensis* var. *japonica*. Deze onderzoekster geeft er dan ook de voorkeur aan het laatstgenoemde taxon als afzonderlijke soort op te vatten en gebruikt daarom de naam *A. nipponica* Merr.

Anemone x hybrida 'Elegans' - naar Revue Horticole, 1852

Anemone tomentosa 'Robustissima' - a. en b. wortelbladeren; c. detail onderzijde blad

In Europa wordt deze vorm thans vooral onder de naam *A. japonica* 'Rubra' gekweekt. De toevoeging 'Rubra' kwam na 1860 in gebruik, toen ook een vorm met roze en een met witte bloemen in cultuur waren gekomen, zie hieronder.

Cultuurvormen, in Europa ontstaan.

Anemone x hybrida. Reeds kort na de invoer van *A. hupehensis* var. *japonica* probeerde Gordon deze vorm te kruisen met *A. vitifolia*. Daar hij waargenomen had, dat *A. hupehensis* var. *japonica* buiten geen zaad zette, kweekte hij de te kruisen planten in de kassen van de Royal Horticultural Society te Chiswick.

Hij had succes: in 1849 werd een door kruising verkregen plant tentoongesteld en in datzelfde jaar beschreven door Paxton (1849) onder de naam *A. hybrida*. Verscheidene kruisingen werden uitgevoerd en onderling zeer verschillende planten werden verkregen, waarvan sommige veel op *A. hupehensis* var. *japonica* leken, andere intermediair tussen de ouders waren. De bloemkleur varieerde van purperrood via purperroze tot wit. De naam *A. x hybrida* werd spoedig vergeten: men bleef deze bastaarden onder de naam *A. japonica* kweken, soms ook als *A. japonica hybrida*.

'Elegans'. Een van de vormen van *A. x hybrida*, die voldoende winterhard bleek, vond spoedig algemene verbreiding. Hij werd in 1852 door Decaisne beschreven onder de naam *Anemone elegans*. Volgens Decaisne had deze drietallige bladeren en bloemen van ± 6 cm. doorsnede, met 9 omgekeerd-eironde, roze bloembladeren, die van buiten zijdeachtig behaard waren. In cultuur werd deze vorm bekend als *A. japonica* (of *japonica hybrida*) 'Elegans', later ook als *A. japonica* 'Rosea'. Hij wordt ook thans nog veel gekweekt, in Nederland onder de naam *A. japonica* 'Rosea Elegans'. Van *A. vitifolia* verschilt *A. x hybrida* 'Elegans' door de drietallige loofbladeren en door het grotere aantal bloembladeren (8-10), die bovendien purperroze zijn; van *A. hupehensis* var. *japonica* door krachtiger groei, bredere blaadjes en een geringer aantal bloembladeren. Deze laatste zijn bovendien breder (omgekeerd-eirond) en veel lichter van kleur.

'Honorine Jobert'. Aan een plant van *A. x hybrida* 'Elegans' in de tuin van de heer Jobert te Verdun ontstond omstreeks 1858 een „sport“ met witte bloemen. Deze werd in 1863 door V. Lemoine te Nancy in de handel gebracht onder de naam 'Honorine Jobert' en omstreeks dezelfde tijd eveneens door Otto Froebel te Zürich. Onder de namen 'Honorine Jobert' en 'Alba' is deze vorm ook thans nog een der meest gekweekte Japanse Anemonen.

Anemone hupehensis 'Superba'

Tot 1887 bleven *Anemone hupehensis* var. *japonica* ('Rubra'), *A. x hybrida* 'Elegans' ('Rosea') en 'Honorine Jobert' ('Alba') de enige gekweekte Japanse Anemonen. Deze drie vindt men tezamen afgebeeld op een gekleurde plaat, vervaardigd naar in Nederland gekweekte planten, in het boek van H. Witte (1868). De reden, dat zo lang geen nieuwe vormen verkregen werden, was volgens Lemoine (1895), dat geen van de drie bestaande vormen buiten ooit rijp zaad vormde. Omstreeks 1890 kwamen echter twee nieuwe vormen in de handel: 'Whirlwind' en 'Lady Ardilaun'.

'Whirlwind' werd in 1887 door James Vick's Sons te Rochester, U.S.A., in de

handel gebracht, zie Lemoine (1895). Deze lage, gedrongen vorm doet in zijn groeiwijze sterk aan *A. hupehensis* var. *japonica* denken, maar de bloembladeren zijn talrijker en wit, de buitenste echter vaak groenachtig, bladachtig. Het aantal bloembladeren is vermeerderd ten koste van de meeldraden, zoals blijkt uit de kleine, gedraaide, onregelmatig gevormde binnenste bloembladeren. Volgens de winnaars zou 'Whirlwind' door spontane kruising tussen *A. hupehensis* var. *japonica* en *A. x hybrida* 'Honorine Jobert' ontstaan zijn. Lemoine (1895) lijkt het evenwel waarschijnlijker, dat 'Whirlwind' een "sport" van *A. hupehensis* var. *japonica* zou zijn. Afbeeldingen en beschrijvingen

van 'Whirlwind' vindt men in Gardener's Chronicle (Anonymus, 1894) en in Revue Horticole (Vilmorin, 1901). Alle oudere beschrijvingen van deze 'Whirlwind' wijzen op de lage, gedrongen groei, als van *A. hupehensis* var. *japonica*. De thans in ons land als 'Whirlwind' gekweekte planten zijn veel hoger en lossen van groei, dus niet juist benaamd. Zij behoren wellicht tot 'Coupe d'Argent'.

'Lady Ardilaun'. A. Campbell, tuinman van Lord Ardilaun te Cong in Ierland, nam in 1866 waar, dat aan één uitgebloeide bloem van 'Honorine Jobert' vruchtjes gevormd werden. Na uitzaaien verkreeg hij drie zaailingen. Door vermeerdering van de beste hiervan ontstond: 'Lady Ardilaun', die in 1892 in de handel kwam, zie Campbell (1892). Deze vorm leek op 'Honorine Jobert', maar was in alle delen groter dan deze: hoger (tot 4 voet), dikere stengels, grotere loofbladeren, dikere bloemknoppen, en aanzienlijk grotere bloembladeren, zie Campbell (1896). Een afbeelding vindt men in het Nederlandse tuinbouwblad *Sempervirens*, zie Anonymus (1895). Volgens deze afbeelding had 'Lady Ardilaun' ook meer bloembladeren (± 17) dan 'Honorine Jobert'. In cultuur voldeed deze vorm op den duur niet. Hij wordt thans waarschijnlijk nergens meer gekweekt. Een bijzonderheid van 'Lady Ardilaun' was, dat deze vorm, in tegenstelling tot de tot dan toe bekende Japanse Anemonen buiten volop zaad produceerde. Het spontaan ontstaan van een forse, fertiele vorm uit een kleinere, steriele hybride, doet vermoeden, dat 'Lady Ardilaun' door verdubbeling van het aantal chromosomen uit 'Honorine Jobert' ontstaan is. Nader onderzocht is het voorkomen van tetraploïde vormen van *A. x hybrida* echter niet. Een door Kurita (1955) onderzochte, niet nader aangeduide vorm van "*A. hybrida* Godron" (= *A. x hybrida* Gordon!) was diploïd ($2n = 16$), evenals de door Kurita onderzochte *A. hupehensis* var. *japonica* en de door anderen onderzochte *A. hupehensis* en *A. vitifolia*, vgl. Heimbürger (1959). Hoe dit ook zij, in elk geval is de fertiele 'Lady Ardilaun' het uitgangspunt geworden voor het winnen van nieuwe, grootbloemige Japanse Anemonen, vgl. Lemoine (1895). Van 1894 af verschenen geregeld nieuwe Japanse Anemonen in de handel. Baanbrekend werk op dit gebied verrichtte Lemoine te Nancy, die reeds in 1894 de vormen 'Beauté Parfaite', 'Rosea Superba' en 'Semiduplex' in de handel bracht. Een overzicht van de door deze firma gewonnen Japanse Anemonen werd gegeven door Rudolph (1905). Verscheidene hiervan worden thans nog gekweekt, zoals 'Coupe d'Argent' (1895), 'Mont-Rose' (1899), 'Auréole' (1905), 'Couronnement' (1905) en Géante des Blanches (1906). Overigens waren het vooral Duitse kwekers, die zich op de veredeling van de Japanse Anemonen

Anemone x hybrida 'Richard Ahrens'

toegelegd hebben, voornamelijk de volgende: W. Pfizer, Stuttgart: 'Königin Charlotte' (1898) - volgens Kühn (1898) gewonnen uit 'Lady Ardilaun' x 'Elegans'; Stuttgartia (1925) e.a.

L. Lindner, Eisenach: 'Prinz Heinrich' (1902); 'Margarete' (1930); hupehensis 'Splendens' (voor 1920); hupehensis 'Superba' (voor 1928 uit 'Königin Charlotte' x hupehensis) e.a..

Goos en Koenemann, Niederwalluf: 'Kriemhilde' (1909) en 'Loreley' (\pm 1910). G. W. Uhink, Buhl: 'Luise Uhink' (1919); 'Max Vogel' (1919); 'Richard Ahrens' (1920) e.a..

Het Nederlandse handelssortiment.

De voornaamste kenmerken van de onderzochte cultivars zijn in de eerste tabel samengevat. Voor de namen is het resultaat van de keuring aangegeven. Voor de betekenis van de gebruikte tekens zie men de toelichting tot de tweede tabel. De ingezonden planten met witte, sterk gevulde bloemen vertoonden onderling zeer weinig verschil. Nagegaan zal nog worden of deze wellicht tot dezelfde cultivar behoren, en zo ja, welke naam dan de juiste is.

In het sortiment werden naar het aantal, de vorm, en de kleur van de bloembladeren enige groepen onderscheiden.

Aantal en vorm bloembladeren. Onderscheiden werd: 1) enkelbloemig: met 5-9 omgekeerd-eironde tot breed omgekeerd-eironde bloembladeren; 2) halfgevuuld: met 15-20 bloembladeren, waarvan de buitenste omgekeerd-eirond zijn en breder dan de kleinere binnenste en 3) nog sterker gevulde bloemen, met 20-45 smal omgekeerd-eironde tot omgekeerd-lancetvormige bloembladeren. Geheel gevuld zijn de bloemen nooit: er zijn altijd ook meeldraden aanwezig.

Bloemkleur. Vier groepen werden onderscheiden naar de kleur van de bloembladeren. Deze zijn óf eenkleurig (purperrood, purperroze of wit) óf zij vertonen aan de buitenkant duidelijk twee kleuren. In dit laatste geval, b.v. bij de bloemen van *A. hupehensis*, met vijftallige bloemen, zijn de twee buitenste bloembladeren intens purperrood gekleurd, de twee binnenste purperroze en het middelste voor de helft purperrood en voor de helft purperroze. Deze verschillen in kleur houden verband met de ligging van de bloembladeren in de knop: aan het licht blootgestelde delen zijn veel donkerder gekleurd dan de binnenste. Aan de binnenzijde zijn de bloembladeren altijd het lichtst gekleurd.

De benamingen van de kleuren zijn vertalingen van de Engelse namen op de Nickerson - kleurwaaijer, waarmee de bloemkleur bepaald werd. Ook de kleurformules, die op deze waaijer voorkomen, zijn in de tabel vermeld.

Hoogte. Opgegeven is de gemiddelde hoogte, die de planten in een gunstig jaar op Het Spijk bereikten. Japanse Anemonen kunnen echter aanzienlijk hoger worden op een betere standplaats.

Bloeitijd: *Anemone tomentosa* 'Albadura' bloeide in augustus, vóór de overige Japanse Anemonen, en was begin september op Het Spijk meestal uitgebloeid. *A. tomentosa* 'Robustissima' en *A.*

hupehensis kwamen meestal wat eerder in bloei dan de overige Japanse Anemonen, die van eind augustus of begin september af tot in oktober bloeiden. *A. tomentosa* 'Robustissima' heeft een zeer lange bloeitijd.

Winterhardheid. In de strenge winter 1961/62 stierven van de volgende inzendingen alle planten af: *A. hupehensis* (3), *A. hupehensis* var. *japonica* (8), *A. x hybrida* 'Columnea' (1), 'Couronnement' (1), 'Frau Marie Manshardt' (1), 'Kriemhilde' (1), 'Richard Ahrens' (1), en *Stuttgardia* (1). Het cijfer tussen haakjes geeft het aantal inzendingen weer. Geen uitvallers waren er onder *A. tomentosa* 'Albadura' (3) en 'Robustissima' (6), weinig onder *A. x hybrida* 'Elegans' (4). Van de overige cultivars stierf een aanzienlijk deel van de planten af.

Synoniemen, gegevens over het ontstaan, en de resultaten van de beoordeling in enkele landen zijn vermeld in de tweede tabel.

Onjuiste benamingen (kolom 3). De planten, ingezonden onder de namen *A. hupehensis* en *A. hupehensis* 'Splendens', waren niet van elkaar te onderscheiden. Volgens de literatuur zijn de bloemen van 'Splendens' felrood van kleur, terwijl die van de oorspronkelijke kloon beschreven werden als „mauve, plus ou moins carminé al leur insertion et sur les bords" (Catalogus Lemoine 1908/09, ontleend aan Bowles en Stearn, 1947), waaraan Chittenden (1951) toevoegt: „Hairy without and purplish in bud". Men zie ook de gekleurde afbeelding door Boynton (1931). De bloemen van de oorspronkelijke kloon hebben slechts 5 bloembladeren, maar 'Splendens' zou volgens Boom en Ruys (1950) halfgevuilde bloemen hebben. De in Nederland gekweekte planten komen, zowel wat aantal als wat kleur van de bloembladeren aangaat, overeen met *A. hupehensis* en niet met 'Splendens' (vgl. tabel 1).

Over 'Rosea Perfecta' schrijft Klar (1910), dat de bloemen dezelfde kleur als die van 'Kriemhilde' en 'Loreley' hebben, en iets donkerder zijn dan die van 'Elegans'. Overigens werd deze naam in de geraadpleegde literatuur niet aangetroffen. Misschien is hij een synoniem van 'Rosea Superba', gewonnen door Lemoine in (1894). Deze vorm was volgens Rudolph (1905) een verbetering van 'Elegans' (= 'Rosea') met steviger bloemstelen en rijker bloeiend. De door ons als 'Rosea Perfecta' ontvangen planten waren echter niet van 'Elegans' te onderscheiden.

'Profusion', gewonnen door Lemoine in 1898, had volgens Rudolph (1905) teer lilaroze bloemen met ongeveer 15 bloembladeren. De in Nederland onder deze naam gekweekte planten hebben echter purperrode bloemen met 20-25 bloembladeren, zodat deze naam niet juist kan

zijn. Daarentegen verschillen deze planten van *A. hupehensis* var. *japonica* (= 'Rubra') hoogstens door een iets krachtiger groei. In Engeland wordt onder de naam 'Profusion' een verbetering van 'Rubra' gekweekt, waarschijnlijk dezelfde vorm, vgl. Anonymus (1939) en Bloom (1962).

Literatuur. In kolom 5 vindt men verwijzingen naar een korte beschrijving, soms met afbeelding, in de tuinbouw tijdschriften, bij voorkeur door de winner zelf of iemand uit zijn omgeving of uit die tijd gepubliceerd, of anders de oudste beschrijving, die in de literatuur gevonden werd.

Beoordeling. In kolom 6 worden de bekroningen door de Royal Horticultural Society vermeld (AGM = Award of Garden Merit, AM = Award of Merit, HC = Highly Commended). Deze onderscheidingen zijn meestal na keuring te Wisley verleend, de oudere echter vaak aan een inzending op een tentoonstelling. Het Award of Garden Merit wordt echter alleen verleend aan soorten en cultuurvormen, nadat ze jaren lang goed voldaan hebben in cultuur.

In kolom 7 worden de resultaten van de keuring in de Duitse Bondsrepubliek vermeld, zoals meegedeeld door de Internationale Staudenunion (Anonymus, 1967). Kolom 8 geeft het resultaat van de beoordeling in Wageningen. In deze beide kolommen betekenen: *** uitmuntend, ** zeer goed, * goed en - niet gekeurd. Niet alle ontvangen inzendingen zijn gekeurd, zoals uit kolom 8 blijkt. Zoals reeds vermeld, gingen in de winter 1961/62 vele planten verloren. Planten onder de namen 'Columnea', 'Couronnement', 'Frau Marie Manshardt' en 'Richard Ahrens' werden nadien niet meer ontvangen van Nederlandse kwekers, zodat ze niet gekeurd konden worden. Van sommige andere cultivars waren tijdens de keuring wél planten aanwezig, maar te zwak ontwikkeld om gekeurd te worden. Dit was o.m. met de uit Engeland ontvangen planten het geval, verder met *A. hupehensis* 'September Charm' en 'Superba' en met *A. x hybrida* 'Mont-Rose'. Zo mogelijk zullen deze vormen later gekeurd worden.

Verspreiding in cultuur. Om een indruk te geven van de mate, waarin de diverse cultivars in Nederland gekweekt worden, wordt in kolom 9 het aantal Nederlandse inzenders van elke cultivar vermeld.

Literatuur.

Anonymus, 1894. *Anemone japonica* 'Whirlwind'. Gard. Chron. ser. 3. 16 : 661, fig. 84.
Anonymus, 1895. *Anemone japonica*. Sempervirens 24 : 6-7, fig. 9.
Anonymus, 1900. *Anemone japonica* var. *Mont Rose*. Gard. Chron. 28 : 229, fig. 67.

Vervolg op pag. 134

Naam	Plant		bloemen diam. in cm	bloembladeren		aantal	vorm en verdere kenmerken
	hoogte in cm	verdere bijzonderheden		kleur	bloemen		
* hupehensis	45	bladeren klein	4,5-5,5	tweekleurig	enkelbloemig	5	omgekeerd-eirond tot breed omgekeerd-eirond
— hupehensis 'Superba'	50-60		6 - 8	7,5RP 4/11-5/12 krachtig purper- rood SRP 6/10-8/5 diep tot licht pur- perroze	5		
— hupehensis 'September Charm'	40		6 - 8	7,5RP 4/11-5/12 krachtig purper- rood SRP 5/10 purperrood	5	vaak breed	
** hybrida 'Elegans'	50-60	winterhard	6 - 7	SRP 5/10 purperrood	± 8		
** tomentosa 'Robustissima'	50-60	winterhard; enigszins wiltig behaard	± 6	SRP 4/10 purperrood	5	soms vrij smal	
* tomentosa 'Albadura'	60-70	winterhard; wiltvig be- haard	5 - 6	2,5RP 6/10 diep purperroze	5-7		
*** hybrida 'Honoring Jobert'	50-75	vrij winterhard	5 - 7	wit (buitenzijde in knop bleek groen)	enkelbloemig		omgekeerd-eirond
** hybrida 'Königin Charlotte'	50-60	bladeren fors, donkergroen	8 - 10	purperroze	halfgevuld	± 15	omgekeerd-eirond tot breed omgekeerd-eirond
— hybrida 'Richard Ahrens'	± 60	bladeren fors, donkergroen	± 9	2,5RP 7/8-8/5 purperroze tot licht purperroze 2,5RP 8/5 licht purperroze a/d rand, overigens bleek purperroze, tot bijna wit verblekend	15-20		rand gegolfd vaak breed; rand gegolfd
*** hupehensis var. japonica	30-45	bladeren klein	5 - 6,5	purperrood	sterker gevuld		smal omgekeerd-eirond tot omgekeerd-lancetvormig
— hybrida 'Prinz Heinrich'	30		± 5,5	7,5RP 4/11 tot 5RP 5/10 krachtig purperrood tot purperrood 7,5RP 5/12 krachtig purperrood	± 20		rand gegolfd
* hybrida 'Kriemhilde'	40-50		7 - 8	purperroze	sterker gevuld	± 30-35	smal omgekeerd-eirond tot omgekeerd-lancetvormig
* hybrida 'Auréole'	40-45		± 8	SRP 7/4 tot 2,5 RP 8/5 krachtig tot licht purperroze	± 40-45		rand gegolfd
— hybrida 'Mont-Rose'	30		8 - 9	2,5RP 8/5-8/4 licht purperroze 2,5RP 8/5-8/4 licht purperroze	± 25		rand gegolfd
** { hybrida 'Coupe d'Argent'	55-70	bloemen soms ongesteeld	6 - 7	wit (buitenste aan de buitenkant groenachtig)	sterker gevuld	20-30	smal omgekeerd-eirond tot omgekeerd-lancetvormig
hybrida 'Luise Uthink'	50-60		5 - 6,5	wit (buitenste aan de buitenkant groenachtig)	± 25-30		rand zwak gegolfd

Naam	Synoniemen	Onjuiste benamingen in cultuur	Winner (of invoer)	Beschrijving of afbeelding	Eng.	Dtsl. '60	Ned. '67	Aantal Ned. inz.
enkelbloemig, tweekleurig								
hupehensis	japonica var. hupehensis	hupeh. 'Splendens'	Silvestri, 1900/08, uit China	Bowles en Stearn (1947), Boynton (1931)		..	*	4
hupehensis 'Splendens'			Lindner, voor 1920	Heydenreich (1932)			-	-
hupehensis 'Superba'			Lindner, voor 1928	Jelitto (1935)	HC 1959	...	-	3
hupehensis 'September Charm'			Bristol Nurs. 1932	Bloom (1962)		...	-	2
hupehensis 'Praecox'			Arends, 1935	Jelitto (1935)		-
hybrida 'Elegans'	'Rosea', 'Rosea Elegans'	'Rosea Perfecta'	Gordon, 1849	Bowles en Stearn (1947), Witte (1868)		4
tomentosa 'Robustissima'	vitifolia var. tomentosa	vitifolia 'Robustissima'	?	Bloom (1962)		6
tomentosa 'Albadura'		vitifolia 'Albadura'	(Purdom, 1909, uit China)	Anonymous (1917 en 1927), Besant (1935)	AM 1917	..	-	-
			Foerster, 1937	Hagemann (1937)			-	3
enkelbloemig, wit								
vitifolia	'Alba'		(Lady Amherst, ± 1829, uit Nepal)	Bowles en Stearn (1947)	AM 1934	7
hybrida 'Honorine Jobert'			Jobert, ± 1858	Bowles en Stearn (1947), Witte (1868)	AM 1960			
halfgevuld, purperroze								
hybrida 'Königin Charlotte'	'Queen Charlotte'		Pfitzer, 1898	Kühn (1898), Vilmorin (1901)	AM 1902	5
hybrida 'Loreley'			Goos en Koenemann, ± 1910	Herold (1910)	AM 1959		-	-
hybrida 'Max Vogel'			Uhink, 1919	Uhink (1919)	AM 1960		-	-
hybrida 'Richard Ahrens'			Uhink, 1920	Uhink (1920)			-	1
sterker gevuld, purperrood								
hupehensis var. japonica	'Rubra'	'Profusion'	(Fortune, 1844, uit China)	Bowles en Stearn (1947), Witte (1868)	AGM 1929	6
hybrida 'Prinz Heinrich'	'Prince Henry'		Lindner, 1902	Ernst (1906)			-	-
idem, purperroze								
hybrida 'Kriemhilde'			Goos en Koenemann, 1909	Herold (1910)	HC 1959	*	-	1
hybrida 'Auréole'			Lemoine, 1905	Rudolph (1905)			-	3
hybrida 'Mont-Rose'			Lemoine, 1899	Anonymous (1900), Rudolph (1905)	AM 1900		-	2
hybrida 'Margarete'			Lindner, 1930	Grunert (1930), Jelitto (1935)	HC 1960		-	-
idem, wit								
hybrida 'Coupe d'Argent'	'Wirbelwind'	'Whirlwind'	Lemoine, 1895	Lemoine, (1895)		6
hybrida 'Luise Uhink'			Uhink, 1919	Uhink, (1919), Foerster (1924)			-	-
hybrida 'Whirlwind'			Vick, 1887	Anonymous (1894), Vilmorin (1901).		..	-	-

Anonymus, 1917. *Anemone vitifolia tomentosa*. Gard. Chron. 62 : 53.

Anonymus, 1927. *Anemone vitifolia* var. *tomentosa*. Gard. Chron. 82 : 287.

Anonymus, 1939. *Japanse Anemones*. Gard. Chron. 106 : 213.

Anonymus, 1967. Übersicht der bisherigen Sichtungsergebnisse der I.S.U.-Länder.

Besant, J. W. 1935. *Anemone vitifolia* var. *tomentosa*. Gard. Chron. 98: 423, fig. 167.

Bloom, A. 1962. *Herbaceous Anemones*. Gard. Chron. 151 : 487.

Boom, B. K. en Ruys, J. D. 1950. *Flora der gekweekte, kruidachtige gewassen* 85.

Bowles E. A. en Stearn, W. T. 1947. The history of *Anemone japonica*. Journ. Roy. Hort. Soc. 72 : 261 - 268, 297 - 308.

Boynton, K.R. 1931. *Anemone hupehensis*. *Adisonia* 16 : pl. 529.

Campbell, A. 1896. *Anemone japonica alba* var. *Lady Ardilaun*. *Garden* 50 : 453.

Chittenden, Fred. J. e.a. 1951. *Dictionary of Gardening* 1 : 114.

Ernst, A. 1906. Zwei prächtige neue *Anemone japonica*. *Möller's Deutsch. Gärt. Ztg.* 21 : 86, fig.

Foerster, K. 1924. Neue Herbststauden. *Garten-schönh.* 5 : 167-169, fig. 'Luise Uhink'.

Grunert, Chr. 1930. *Anemone japonica Margarete*. *Gartenwelt* 34 : 620.

Hagemann, H. 1937. Neuheit: *Anemone vitifolia 'Albadura'*. *Gartenwelt* 41 : 443.

Heimburger, M. 1959. Cytotaxonomic studies in the genus *Anemone*. *Canad. Journ. Bot.* 37 : 587-612.

Herold, R. 1910. Empfehlenswerte japanische Anemonen. *Möller's Deutsch. Gärt. Ztg.* 25 : 412-414.

Heydenreich, K. 1932. *Anemone hupehensis*. *Gartenwelt* 36 : 118, fig.

Jelitto, L. 1935. Fortschritte in *Anemone japonica*. *Gartenwelt* 39 : 562-563.

Klar, J. 1910. Bericht über die Kulturversuche im Jahre 1909. des Vereins zur Beförderung des Gartenbaues. *Gartenflora* 59 : 112-117.

Kühn, K. 1898. Die neue *Anemone japonica Königin Charlotte von Württemberg*. *Möller's Deutsch. Gärt. Ztg.* 13 : 185.

Kurita, M. 1955. Cytological studies in *Ranunculaceae* II. The karyotypes of *Anemone* and *Hepatica*. *Bot. Mag. Tokyo* 68 : 187-190.

Lemoine, E. 1895. The Japanese *Anemone* and its varieties. *Garden* 47 : 221.

Paxton, J. 1849. *Anemone hybrida*. *Paxt. Mag. Bot.* 15 : 239.

P'ei, Ch. 1933. Notes on *Anemone* from Szechuen. *Contrib. Biol. Lab. Sci. China Bot. Ser.* 9 : 1-7.

Rudolph, J. 1905. Les *Anemones* du Japon. *Rev. Hort.* 7 7: 542-544.

Siebold, Ph. Fr. von, en Zuccarini, J. G. 1835. *Flora japonica* 1 : 15, pl. 5.

Thunberg, C. P. 1784. *Flora japonica* 239.

Uhink, G. W. 1919. Zwei neue großblumige Herbst-Anemonen. *Möller's Deutsch. Gärt. Ztg.* 34 : 210.

Uhink, G. W. 1920. Meine *Anemone japonica*-Varietäten. *Möller's Deutsch. Gärt. Ztg.* 35 : 263.

Ulbrich, E. 1905/06. Über die systematische Gliederung und geographische Verbreitung der Gattung *Anemone* L. *Bot. Jahrb.* 37 : 172-334 (*A. vitifolia* en *A. japonica* p. 252-254).

Vilmorin, Ph.-L. de , 1901. *Anémones* du Japon. *Rev. Hort.* 73 : 380, pl. col.

Flora 25-28, pl. 7.

Witte, H. 1868.

FLORIADE

AMSTERDAM 1972

In 1972 zal te Amsterdam een internationale tuinbouwtentoonstelling worden gehouden; van donderdag 30 maart tot en met eind september, in totaal gedurende 180 dagen.

Daartoe is opgericht een stichting, genaamd „Internationale tuinbouwtentoonstelling 1972“.

Bij besluit van 25 januari 1967 verleende de Gemeenteraad zijn medewerking tot de oprichting van deze stichting en stelde een bedrag van f5.000.000,— ter beschikking; met dit bedrag zal de tentoonstelling zover worden voorbereid, dat het tuinbouwbedrijfsleven op eigen kosten omvangrijke inzendingen zal kunnen inbrengen.

Vele Nederlandse en buitenlandse organisaties en ondernemingen zullen door belangrijke inzendingen waardevolle bijdragen leveren en de tentoonstelling een internationaal karakter geven.

De stichting wordt beheerd door een Algemeen en een Dagelijks Bestuur. Voorzitter is de heer ir. C. Staf, namens de Nederlandse Tuinbouwraad.

In het Algemeen Bestuur hebben verscheidene leidende persoonlijkheden, zowel uit de tuinbouw, in de meeste ruime zin van het woord, als uit handel en industrie zitting.

Verscheidene werkcommissies van deskundigen op verschillend gebied zullen het Algemeen Bestuur ter zijde staan. Zo is een „Commissie Buitenland“ samengesteld, ter bevordering en coördinatie van de buitenlandse deelnemingen. Voorzitter is de heer dr. A. J. Verhage, namens de Nederlandse Tuinbouwraad; secretaris is de heer A. H. Stoppelenburg (Ministerie van Landbouw en Visserij).

ORAGANISTIE.

Het stichtingsbestuur heeft de organisatie opgedragen aan het bureau Jac. Kleiboer, die o.a. tentoonstellingen als de „E 55“ en de „Floriade“ te Rotterdam heeft georganiseerd.

Een Werkcommissie, die met de dagelijkse leiding belast is, staat onder voorzitterschap van de heer ir. A. van Walraven (Directeur van de Dienst der Publieke Werken te Amsterdam).

De tentoonstelling zal heten „Internationale tuinbouwtentoonstelling Floriade Amsterdam-1972“, het secretariaat is gevestigd Kamerlingh Onneslaan 3, tel. 59666.

BASISSCHETS.

Aan de basisschets voor de tentoonstelling werd medegewerkt door de heren:

F. G. Berman, Hoofd van de afdeling Beplantingen van de Dienst der Publieke Werken te Amsterdam;

E. Mos, Hoofdtuinarchitect bij de afdeling Beplantingen van de Dienst der Publieke Werken te Amsterdam;

C. v. Empelen, Tuinarchitect te Heemstede;

Jac. Kleiboer

J. P. van Oostrom, Hoofdmedewerker bij het organisatiebureau Jac. Kleiboer;

A. N. Oyevaar, lid van de firma Oyevaar, Stolle en Van Gool, (architecten B.N.A.). De Floriade zal alle groeperingen van de tuinbouw omvatten, gebundeld in de Nederlandse Tuinbouwraad (o.a. bloembollencultuur, boomkwekerij, bloemisterij, tuinbouwzaden, fruittelers, tuinbouwveilingen enz.). Het Ministerie van Landbouw en Visserij, het Produktschap voor Groenten en Fruit en het Produktschap voor Siergewassen zullen eveneens hun medewerking verlenen.

De internationale organisatie van tuinbouwers, de „Association Internationale des Producteurs de l'Horticulture“, heeft deze tentoonstelling opgenomen in haar internationale tentoonstellingskalender, hetgeen de weg opent voor deelneming uit vele landen.

Gedurende de tentoonstelling zal de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde haar eeuwfeest vieren, een gebeurtenis, welke zich op en om de tentoonstelling zal afspelen.

De internationale bloemisten-organisatie „Fleurop“ zal in Amsterdam in 1972 haar vijftigjarig bestaan vieren. Op de Floriade zal bijzondere aandacht aan dit feit worden gewijd.

De tentoonstelling heeft tot doel aan vakkringen en aan het publiek te tonen welke vorderingen de tuinbouw in de laatste jaren heeft gemaakt, waarbij Nederland als grootste exporteur van bloembollen, bloemisterij- en boomkwekerijgewassen een belangrijke rol speelt.

Grote aandacht zal worden besteed aan de voorlichting van het publiek over het gebruik van bloemen en planten in huis en tuin.

Reeds nu kan worden medegedeeld, dat zowel de organisaties op het gebied van de volkstuinten als van die voor de schoolwerktuinen hun medewerking zullen verlenen.

Bovendien zal de tentoonstelling de recreatie voor stad en land bevorderen en mede daardoor zowel het binnenlands als het buitenlands toerisme stimuleren.

Totaal zullen acht binnententoonstellingen worden gehouden; van 30 maart tot 9 april de eerste, een bloembollenexpositie. Daarop volgen een boomkwekerij- en een bloemententoonstelling. Rozen, gladiolen, dahli's en lathyrus zullen in volgende exposities worden getoond. Groenten en fruit zullen de rij sluiten.